

Лопушняк Галина Степанівна

д-р екон. наук, професор, професор кафедри економічної політики та врядування
Національна академія державного управління
при Президентові України, м. Київ, Україна

Шандар Анна Михайлівна

аспірант кафедри управління персоналом
та економіки праці
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна

«SMART VILLAGE» ЯК КОНЦЕПЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Словосполучення «smart city» часто зустрічається у вітчизняних та зарубіжних публікаціях і документах, особливо тих, що стосуються майбутнього, розвитку, прогресу та інновацій. Натомість, поєднання «smart village» є не таким популярним в Україні. Дане словосполучення використовують, коли говорять про програмний комплекс для забезпечення адміністративних послуг громади [1] або ж про села, які показали результати у застосуванні альтернативних джерел енергії або, які мають вдалий досвід ведення туризму тощо. На жаль, ці визначення, на нашу думку, практично не релевантні загальному розумінню концепції «smart village».

Тотальна цифровізація фізичного світу змушує адаптувати політику та законодавство держави відповідно до викликів даного процесу. Відтак у прогресивних та лідируючих країнах світу робляться відповідні кроки у цьому напрямку. Наприклад, стратегія «Європа – 2020», яка передбачає розумне, стале та інклюзивне зростання була прийнята ще у 2010 р. [2]. На противагу, «Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр.» діє лише 1,5 роки [3]. Відзначимо, в Концепції одним із напрямів цифрового розвитку є «Життєдіяльність міст», котрий присвячений розвитку «розумних міст», і, де вказано, що «7–10 міст в Україні вже мають відповідні проекти та ініціативи». На жаль, лише частково йдеться про цифровізацію в сільській місцевості: «цифровізація землеробства та сільського господарства є, зокрема, інструментом масштабної програми цифровізації сіл, підключення їх до цифрових інфраструктур, подолання цифрового розриву та соціально-економічного відродження сільських територій» [3]. При цьому відсутні згадування про комплексний розвиток

села, а представлено лише деякі пункти, що стосуються покриття та доступу до Інтернет, ведення сільського господарства, телесистем надання медичних послуг, туризму у сільській місцевості. Це при тому, що у 2011 р. ООН було визнано цифрові права людини – фундаментальним правом, власне про що йде мова в першому принципі Концепції.

Отже, можемо зробити висновок про те, що сільські території знаходяться ще на витоках цифровізації. Для того щоб прискорити та скоординувати цей процес, а також отримати результат, необхідно визначити та сформувати відповідні інструменти. Але спершу варто дослідити термінологію і досвід застосування концепції «smart village» в інших країнах світу, власне на чому і буде зосереджене дане дослідження.

Відзначимо, в ЄС існує Європейська мережа розвитку сільських територій (ENRD), де «Smart village» є підтемою «Розумних та конкурентоспроможних сільських територій». Концепція «smart village» – відносно новий напрям політики ЄС. Під «smart village» розуміють сільські території та громади, які зростають на основі своїх сильних сторін і, де традиційні та нові мережі зміцнюються за допомогою комунікаційно-цифрових технологій, інновацій та кращого застосування знань для отримання користі мешканцями. [4]

В Європі багато проектів «smart village» підтримується за рахунок фінансування ЄС. Такі проекти є унікальними. Як правило, громада «smart village» бере на себе ініціативу у вирішенні існуючих або ж майбутніх проблем. У Фінляндії шукають нові рішення для надання послуг у сфері охорони здоров'я, освіти, виробництві продуктів харчування та енергії, мобільності, роздрібною торгівлі, культурі. У пілотних селах Німеччини практикують цифрову платформу для постачання місцевих товарів, комунікацій, мобільності та електронного уряду. Програмне забезпечення для моніторингу використання енергії застосовують в Іспанії. [5]

Цікаво, «smart village» поширені не лише в Європі. Відтак, в Індії, де майже 70% населення проживає у сільській місцевості, концепція «smart village» прийнята на національному та місцевому рівнях. Акронім «SMART» пояснюється наступним чином:

- S – соціальний, досвідчений і простий;
- M – моральний, методичний і сучасний;
- A – обізнаний, адаптивний і регульований;
- R – чутливий, готовий;
- T – технічно-підкований, зрозумілий. [6]

У літературі можна зустріти підхід, згідно якого акронім «SMART» трактують так:

S – самокерований;
M – мотивований;
A – адаптивний;
R – ресурсозберігаючий;
T – технологічний.

Вважаємо, що концепції «smart village» в Україні необхідно будувати, виходячи саме із такого розуміння «SMART». По-перше, сільська територія має бути самокерованою, тобто володіти механізмами і важелями, які можуть забезпечити високо результативну та злагоджену діяльність. По-друге, важливу роль в процесі імплементації концепції відіграє громада, звідси, необхідною умовою має бути мотивація. По-третє, smart village по дефолту означає адаптивну екосистему, тобто таку, яка пристосовується до вимог часу, до викликів з якими стикається постіндустріальне суспільство. По-четверте, не потребує ґрунтового доведення важливості раціонального використання та збереження ресурсів. І останнє, smart village – це органічне поєднання таланту двох творців: людини та природи.

Не секрет, сучасний етап розвитку суспільства кардинально відрізняється від попередніх, зокрема наявністю таких процесів як цифровізація, інформатизація, глобалізація тощо. Звідси, вважаємо, не можна чітко просторово розмежувати концепцію «smart» на міську та сільську, адже населені пункти тісно пов'язані між собою і чинять вплив один на одного, хоча, не заперечуємо, мають певні особливі відмінності.

Як відомо, для процесів та явищ постіндустріального етапу розвитку суспільства характерні швидкі зміни. Відтак, концепція «smart village» безумовно буде зазнавати змін, набуваючи все нових і нових характеристик і ознак. Ми покладаємо надію на те, що концепція має вагомий потенціал для забезпечення сталого розвитку і як наслідок поліпшення життя сільського населення і суспільства в цілому.

Отже, концепцію «smart village» необхідно розглядати як комплексну систему для забезпечення сталого розвитку суспільства в цілому, основним засобом якої є здобутки цифровізації. Досвід інших країн може стати прикладом для України, проте, перш ніж імплементувати його, важливо переконатися у релевантності інструментів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сайт компанії «Смарт Ай Ті». «Розумне село» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.sisoftware.biz/portfolio/smart-village> – Дата звернення: 05.06.2019.

2. Офіційний сайт Європейської комісії. Europe 2020 A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf> – Дата звернення: 05.06.2019.
3. Офіційний сайт Урядового порталу. «Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр.» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-konceptsiyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi> – Дата звернення: 07.06.2019.
4. Smart villages. Revitalising rural services [Електронний ресурс] Режим доступу: https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/enrd_publications/publi-enrd-rr-26-2018-en.pdf – Дата звернення: 13.06.2019.
5. Smart Village Scotland – A European perspective on Connected Nations [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://smartvillage.scot/european-perspective/> – Дата звернення: 16.06.2019.
6. Smart Village Project Report 2017-2018 [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://eisenhowerfellowshpsyouthleadernetwork.org/wp-content/uploads/2018/11/Smart-Village-Project-Report.pdf> – Дата звернення: 13.06.2019.